

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

1 (24)

Sisällysluettelo

■ Selvityksen keskeinen sisältö	1
■ Taustaa	2
■ Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö	3
■ Lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen	10
■ Liitteet	20

1 Selvityksen keskeinen sisältö

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken (käsitteistä tarkemmin liitteessä 3). Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Eräät selvityksessä esitetyt aikasarjat lähtevät vuodesta 2008, jolloin kohtuusperiaatesäännökset uusittiin ja yhtiöille tuli lakimääräinen velvoite informoida lisäetujen tavoitteistaan ja tavoitteidensa toteutumisesta.

Kohtuusperiaatteen tarkastelun lähtökohtana ovat yhtiön julkaisemat ja hallituksen hyväksymät lisäetutavoitteet.

Tämä selvitys on neljäs Finanssivalvonnan julkaisema kohtuusperiaateselvitys. Kun Finanssivalvonta julkaisi ensimmäiset omat kohtuusperiaateselvityksensä, useilla yhtiöillä oli puutteita tietojen löytymisessä. Nyt tilanne on huomattavasti parempi. Informaation taso on useimmiten hyvä. Sekä tavoitteet että niiden toteutuminen on kuvattu. Myös alan parhaiden käytänteiden taso on selvästi noussut. Kuitenkin vuoden 2012 selvityksen yhteydessä Finanssivalvonta havaitsi, että eräiden yhtiöiden verkkosivut olivat niiden uusimisen yhteydessä kohtuusperiaateinformaation osalta heikentyneet, ja se joutui puuttumaan tilanteeseen.

Finanssivalvonta toteaa, kuten aikaisempina vuosina, että ylijäämän jakautumista vakuutusosastajien ja omistajien kesken ei juuri ole käsitelty, vaikka sitä aikoinaan vakuutusyhtiölakia uudistettaessa lain perusteluissa edellytettiin. Sen analysointi ei kuitenkaan ole täysin yksikäsitteistä, koska varoja voidaan käytännössä jakaa myös muuten kuin osinkoina tai takuupääoman korkoina. Käytännössä lähellä ylijäämän jakamista on esimerkiksi se, että yhtiö maksaa pääomalinasta emoyhtiölle korkeaa korkoa.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis viideltä vuodelta. Asiakkaille annettu kokonaistuottotaso on tuona aikana pääsääntöisesti ylittänyt yhtiöiden käyttämät vertailutuotot.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, mihin pitää varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaettujen osinkojen ja takuupääoman koron osalta, mutta heidän osuuttaan rajoittavat vakuutusosastajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason ei tule vaihdella yhtä voimakkaasti kuin yhtiön tulos.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

2 (24)

Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonaistuottoja joukkovelkakirjojen tuottoihin. Aineiston perusteella jatkuvuusperiaate nähdäksemme yleisesti toteutui ja yhtiöt noudattivat vahvistamia lisätujen jakoperiaatteita. Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukaisesti kohtuullisuuden asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken. Yhtiöiden asiakashyvityspoliitikat vaihtelevat paljonkin.

Lisätietoja antaa johtava matemaatikko Jari Niittuinperä, puhelin 010 831 5517.

2 Taustaa

Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisiin että vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimittamiin tietoihin vuodelta 2012. Vertailut on tehty ajanjaksolta 2008–2012.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi selvityksessä vertaillaan yhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisätujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä lisätujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta.

Vaikka tarkastelujakso onkin kalenterivuosi, käytännössä yhtiöiden tilinpäätösinformaatio valmistuu myöhemmin keväällä. Jotta verkkosivut ehdittäisiin päivittää, tiedot selvitystä varten on haettu 5.6.2013. Finanssivalvonnan selvityspyynnöiden jälkeen eräitä tietoja on vielä täydennetty kesällä 2013.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen lisäksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mukana kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt, jotka ovat taanneet jollekin vakuutuskantansa osalle jonkin minimituoton (liite 2), lukuun ottamatta Henkivakuutusosakeyhtiö Retroa, joka jälleenvakuutustoimintansa lisäksi hoitaa konkurssiin menneistä Henkivakuutusosakeyhtiö Apollosta ja Kansasta siirrettyjen eläkkeiden maksamisen. Yksinkertaisuuden vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten nimien sijasta lyhyempiä nimiä.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi ei enää myy vakuutuksia vaan hoitaa olemassa olevaa vakuutuskantaansa, joten sen toimintalogiikka ja ylijäämänjakotavoitteet poikkeavat muista merkittävästi. Tämä näkyy myös tämän selvityksen vertailuissa.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryhmähenkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997 otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määrättyään ylimääräiseen lisäetuun.

Lisätietoa henkivakuutuksesta, henkivakuutustuotteista ja henkivakuutusta koskevasta lainsäädännöstä löytyy liitteessä 1 olevan lähdeluettelon sisältämästä aineistosta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

3 (24)

3 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

3.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisäetujen tasoa määrittäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2012 koko vakuutussektorin sekä kohtuusperiaatteen kannalta, ja lopuksi esitetään yhteenveto vakuutustoiminnan ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2012.

Osa esitettävistä tiedoista ulottuu vuodelle 2013, mutta yhtiöiden päätökset asiakashyvityksistä perustuvat vuoden 2012 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

3.2 Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen: Korkojen laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti

laskettu vastuuelka kasvaa. Jos yhtiö ei ole varautunut korkojen laskuun, tämä pienentää vakuutusyhtiöiden mahdollisuuksia jakaa isoja asiakashyvityksiä. Toisaalta yhtiöt sijoittavat muihinkin kuin korkoinstrumentteihin.

Vuoden 2012 sijoitusympäristö oli kaksijakoinen. Tuottoja kertyi hyvin, mutta korkotasossa siirryttiin poikkeuksellisen matalan koron aikaan. Pitkät korot alenivat melkein koko vuoden ajan nostaen korkotuottoja. Samoin osakkeiden arvot nousivat merkittävästi. Myös kiinteistöt tuottivat hyvin. Lyhyiden korkojen tuotto oli toki alhainen. Yhtiöiden päätökset sijoitusjakaumasta, sijoitusten allokaation muutoksista ja sijoitusten suojauksista vaikuttivat yhtiöiden saamiin sijoitus-tuottoihin.

Toisaalta korkojen lasku sai aikaan markkinaehtoisesta vastuuelan määrän kasvun. Yhtiöiden tuotot kattoivat kuitenkin vastuuelan nousun. Pitkät korot alenivat poikkeuksellisen matalalle tasolle, jolloin niihin liittyvä tulevaisuuden sijoitusriski kasvoi. Se voi realisoitua korkojen noustessa, mikä yhtiöiden tuli ottaa huomioon asiakashyvitysten, pääomanpalautusten ja vakavaraisuuden tasoa harkitessaan. Yhtiöt kuitenkin suojaavat vastuuelkaan liittyviä riskejään erilaisilla suojausinstrumenteillaan, joten sijoitusympäristö vaikuttaa yhtiöihin eri tavoin. Yhtiöiden vakavaraisuudet prosentteina vastuuelasta kasvoivat, kuten kuviosta 3.1 on havaittavissa.

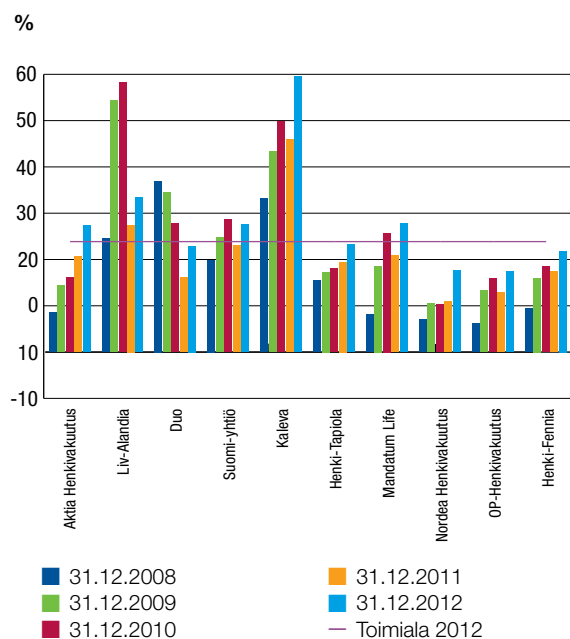
Aktia Henkivakuutuksen ja Liv-Alandian rinnakkaisvakuutuksen purkautuminen ja kannansiirto Aktia Henkivakuutuksesta Liv-Alandiaan vuonna 2011 näkyy kuviossa merkittävänä muutoksena.

Konsernien tytäryhtiöissä pidetään tyypillisesti vähemmän pääomia kuin itse emoyhtiössä, mutta samalla emoyhtiö on varautunut tarvittaessa pääomittamaan tytäryhtiöitä.

Tilanne vuonna 2012 parantui yleisesti aikaisempiin vuosiin verrattuna, koska yhtiöt kasvattivat vakavaraisuuttaan, kuten kuviosta 3.1 on nähtävissä.

Sekä lyhyet että pitkät korot olivat vuoden 2012 lopulla alhaisemmat kuin edellisessä vuodenvaihteessa, kuten kuviosta 3.2 on havaittavissa.

Kuvio 3.1 Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta (vakavaraisuusaste)

Lähde: Finanssivalvonta.

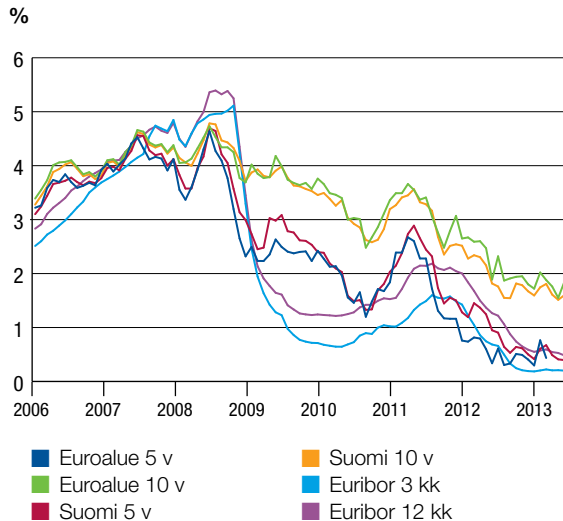

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

4 (24)

Kuvio 3.2 Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborin korot

Lähteet: Reuters ja Eurostat.

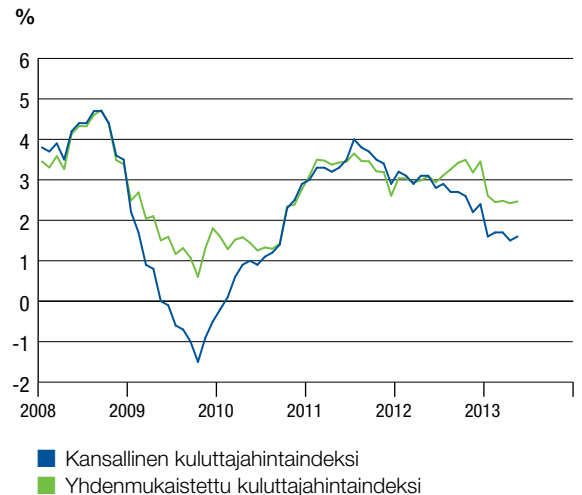
Kuvion 3.2 pitkät viiden ja kymmenen vuoden korot ovat korkoja, joita eri yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan. Yhtiöiden ilmoittamat tuottotavoitteet on useimmiten sidottu referenssituottoihin. Lisäksi kuviossa on esitetty lyhyet kolmen kuukauden euriborit. Yhtiöiden tuottotavoitteita käsitellään myöhemmin selvityksen kohdassa 4.3 ja tavoitteiden toteutumista suhteessa korkoihin kohdassa 4.8.

Loppuvuodesta 2012 korot pysyivät melko vakaina ja jopa nousivat hieman vuodenvaihteeseen.

Vakuutusyhtiöillä on laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli noin 2,9 % vaihdellen välillä 0,6–4,5 %. Laskuperustekorko määrittelee sijoitettujen varojen vähimmäistuottovaatimuksen, joten mahdollinen pitkään jatkuva matala korkotaso asettaa henkivakuutusyhtiöille merkittävän haasteen.

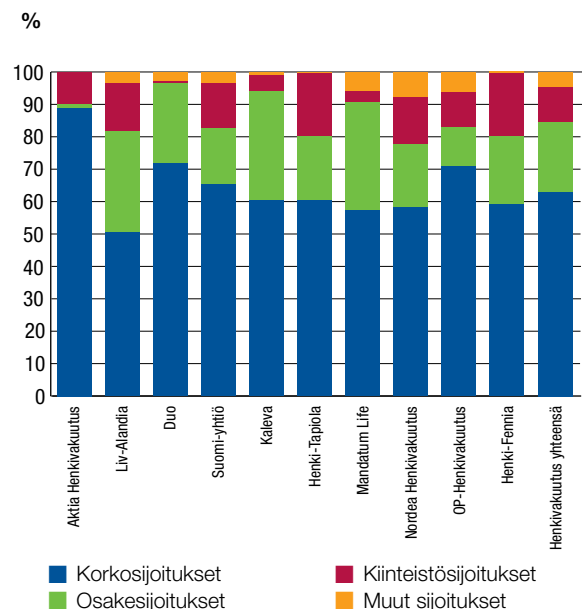
Korkoliikkeen tulosta laskettaessa otetaan huomioon perustekorkomenon lisäksi myös sijoitusomaisuuden tuotto. Kuten kuviossa 3.6 on nähtävissä, sijoitustoiminnan tuotot olivat vuonna 2012 hyvät. Yhtiöt eivät kuitenkaan jakaneet suurempia asiakashyvityksiä kuin edellisellä vuonna, useimmiten jopa pienempiä. Korkean perustekoron takia yhtiöiden

Kuvio 3.3 Kuluttajahintaindeksien muutokset

Lähde: Tilastokeskus.

Kuvio 3.4 Sijoitusjakauma 31.12.2012 (käyvin arvo)

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

5 (24)

kokonaishyvitystaso markkinakorkoihin verrattuna oli yhä korkea.

Vakuutuksenottajat ovat saaneet vakuutuksilleen keskimäärin reaali tuottoa. Vaikka kuluttajahintojen nousu eli inflaatio (ks. kuvio 3.3) oli voimakkaampaa kuin markkinoilta saatava korkotuotto (ks. kuvio 3.2), ylittivät yhtiöiden vakuutuksille antamat kokonaistuotot useissa tapauksissa kuluttajahintojen muutoksen (ks. taulukko 3.4). Ainoastaan Duon vakuutuksille antama keskimääräinen tuotto (ks. taulukko 3.2) oli selvästi alle kuluttajahintojen muutoksen (ks. kuva 3.2).

Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten allokaatio sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus. Kuviossa 3.4 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2012 lopussa.

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat siis merkittävästi, ja se vaikuttaa yhtiöiden sijoitustuottoon. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden riskinottohalukkuus ja jatkossa yhä enemmän Solvenssi II:n vakavaraisuuskehikon mukaisesti riskiperusteiset pääomavaatimukset. Sijoitusjakauma yhdessä korko- ja osakemarkkinaliikkeiden kanssa ratkaisee asiakkaiden saamaan tuottoon (ks. kuvio 3.4).

Vuoden 2012 osakemarkkina oli kokonaisuutena vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnalle positiivinen, kuten kuviosta 3.5 on havaittavissa.

Vakuutusyhtiölain kohtuusperiaate asettaa vaatimuksia henkivakuutusyhtiöiden ylijäämän jakamiselle. Kohtuusperiaatteen mukaan asiakkaalla on oikeus kohtuulliseen määrään vakuutusten tuottamasta ylijäämästä.

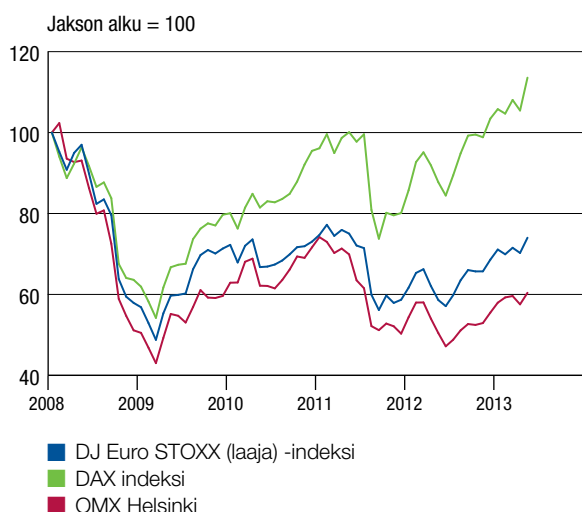
Kuten kuviosta 3.6 näkyy, vuonna 2012 lähes kaikkien henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvo in olivat hyviä. Kuviosta näkyvät selvästi markkinoiden vaihtelut eri vuosina. Vuosi 2008 oli tarkastelujaksolla selvästi vaikein sijoitusympäristö.

3.3 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2012 tilinpäätöstiedoista ja eräitä yhteenvetoja vuosilta 2008–2012. Ks. henkivakuutusyhtiön ylijäämän muodostumisesta liitteen 3 kohta 6.

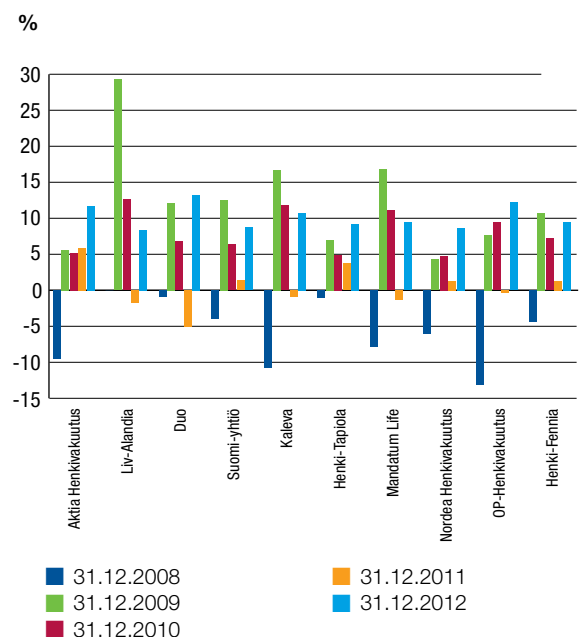
Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin

Kuvio 3.5 Euroalueen osakeindeksit

Lähteet: Bloomberg ja NASDAQ OMX Helsinki.

Kuvio 3.6 Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvo in sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2012

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

6 (24)

Taulukko 3.1 Vuoden 2012 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1 000 euro) 2012	Aktia Henki- vakuutus	Liv- Alandia	Duo	Suomi- yhtiö*	Kaleva*	Henki- Tapiola*	Manda- tum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP- Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma											
Vakuustoihintaan liittyvä ylijäämä											
Korkoylijäämä	15 517	747	6 200	303 860	42 613	69 639	20 994	122 060	127 925	14 427	723 981
Riskiylijäämä	4 604	505	2 897	9 486	8 905	11 281	20 231	22 749	26 848	6 440	113 946
Liikekustannusylijäämä	1 839	-15	-1 323	0	5 582	-9 544	8 661	79 649	21 513	-892	105 469
Muu ylijäämä	0	0	0	8 701	6 948	-5 098	32 482	0	0	0	43 034
Yhteensä	21 960	1 237	7 773	322 047	64 048	66 277	82 368	224 457	176 286	19 976	986 430
Vakuustoihintaan liittyvän ylijäämän käyttö											
Myönnetetyt ehdottomat lisäedut ja asiakashyvytykset	-120	-57	-925	-23 175	0	0	-75	-34 916	-1 235	-262	-60 764
Myönnetetyt ehdolliset lisäedut ja asiakashyvytykset	0	0	-677	0	-19 210	-10 811	-7 641	0	-400	-975	-39 714
Vastuuvelkamuutokset (ilman tasoitusvastuuta)	-9 209	-800	0	-280 895	456	-48 354	-46 585	-22 321	-28 638	-13 211	-449 558
Tasoitusvastuun muutos	-705	-45	-660	437	-37	-2 991	-651	-3 171	-1 107	954	-7 976
Muu käyttö	-564	-117	-264	-201	-171	-413	-7 492	46	-1 499	-768	-11 441
Yhteensä	-10 598	-1 019	-2 525	-303 834	-18 962	-62 569	-62 444	-60 361	-32 880	-14 262	-569 454
Vakuustoihintaan liittyvän ylijäämän ja sen käytön erotus	11 362	218	5 248	18 213	45 086	3 708	19 924	164 096	143 407	5 714	416 976
Muita vakuutustekniseen tulokseen kuuluvia eriä											
Omalle pääomalle kohdistettu osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	7 004	320	1 050	65 986	20 535	14 981	115 985	14 953	47 890	4 409	293 113
Muut erät	-4	8	355	0	0	-1 861	0	-3 152	-10 784	-826	-16 263
Vakuutustekninen tulos	18 362	546	6 652	84 199	65 621	16 828	135 909	175 897	180 513	9 297	693 825
Verot	-4 279	-122	-2	-387	-142	-2 534	-30 989	-21 093	-16 102	-2 314	-77 965
Muut erät	0	51	-27	-327	-15	-66	497	0	443	-5	552
Tilikauden voitto	14 083	475	6 623	83 485	65 464	14 228	105 417	154 804	164 854	6 979	616 412

*Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

7 (24)

olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Tilinpäätöstiedoissa on esitetty toisaalta ylijäämän lähteet ja toisaalta ylijäämän käyttö.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnalle toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuutustekninen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin. Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että merkittävä osa riski- tai liikekustannus ylijäämästä muodostuu tällaisista vakuutuksista (vrt. taulukon 3.2 rivi ”Osuus tilinpäätöksen vastuuvielasta”). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

Vuoden 2012 tilastoaineistosta on koottu yhtiökohtainen taulukko 3.1.

Vuonna 2012 kaikkien yhtiöiden korko- ja riskiliikkeet olivat positiivisia. Samoin vakuutus toimintaan liittyvä ylijäämä oli positiivinen.

Osinkoa yhtiöt eivät jakaneet vuosina 2008–2009. Vuonna 2010 Nordea maksoi 8,1 %:n osingon ja OP-Henkivakuutus 7,8 %:n osingon. Vuonna 2011 isoimmat osingot olivat Mandatum 40,4 % ja OP-Henkivakuutuksen 13,8 %. Vuonna 2012 osinkoa maksoivat OP-Henkivakuutus 7,7 % ja Aktia 5,6 %. Muut osingot ja takuupääoman korot olivat pienemmät.

Vuonna 2012 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvityksiä. Näiden osuus

koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin (ks. käsitteistä liitteen 3 kohta 7).

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvityksen yhteismäärästä. Taulukossa 3.2 on esitetty keskimääräiset perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentit vuosille 2008–2012 sekä keskiarvo mainituille vuosille. Taulukon kokonaistuottoprosentit on painotettu vakuutuskannan koolla.

Taulukossa 3.3 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen yksilöllisten vakuutusten jakaumat takuukoroittain vuonna 2012 ja taulukossa 3.4 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määrättyyn ylimääräiseen lisäetuuun.

Taulukoista 3.3 ja 3.4 voidaan havaita, että yhtiöillä on ollut erilaisia jakokäytäntöjä.

Taulukon 3.2 tilasto on viideltä vuodelta, joten siitä voidaan jo vetää johtopäätöksiä yhtiöiden kokonaistuottotasoista. Duon vakuutukset ovat vuosittain saaneet selvästi alan pienimmät kokonaistuotot. Melko uutena yhtiönä sen vakuutusten keskimääräinen perustekorko on alhaisempi kuin muiden, joten se on voinutkin maksaa pienempää asiakashyvitystä. Yhtiö on samaan aikaan kartuttanut vakavaraisuuttaan.

Jakokäytäntöjä analysoidaan myös myöhemmin selvityksen kohdassa 4.8.

Yhtiöiden sisällä kokonaistuottojen vaihtelut eivät ole isoja. Toki luvatuista laskuperustekoroista on pidetty kiinni. Vakuutuslajeja on painotettu eri tavoin. Lisäksi alhaisella perustekorolla on eräissä yrityksissä voinut saada paremman tuoton kuin korkeilla perustekoroilla.

Taulukko 3.2 Keskimääräinen perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentti

	Aktia Henki- vakuutus	Liv- Alandia	Duo	Suomi- yhtiö*	Henki- Tapiola*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus	Henki- Fennia
2008	4,0 %	4,2 %	3,7 %	5,9 %	4,4 %	4,5 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	4,7 %
2009	4,1 %	4,2 %	3,1 %	9,5 %	4,3 %	5,0 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	4,1 %
2010	3,9 %	4,0 %	2,7 %	7,0 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	4,1 %
2011	3,9 %	3,9 %	2,3 %	7,7 %	4,2 %	4,5 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	4,1 %
2012	3,9 %	4,0 %	2,0 %	6,3 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	2,9 %	3,4 %	3,8 %
Keskim.	4,0 %	4,1 %	2,7 %	7,3 %	4,2 %	4,6 %	4,1 %	3,4 %	3,6 %	4,2 %

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

8 (24)

Taulukko 3.3 Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuovelasta vuonna 2012 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Henki-Tapiola*	Manda-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	24,5 %	25,4 %	–	100,0 %	100,0 %	59,0 %	30,7 %	25,0 %	6,1 %	2,8 %
3,50 %	24,2 %	20,0 %	2,1 %	–	–	13,5 %	46,6 %	7,2 %	56,1 %	31,9 %
2,50 %	51,4 %	54,6 %	15,1 %	–	–	8,9 %	7,4 %	0,7 %	37,4 %	50,9 %
1,50 %	–	–	0,0 %	–	–	18,6 %	–	–	0,3 %	14,4 %
0,00 %	–	–	82,8 %	–	–	–	15,3 %	67,0 %	–	–
Osuus tilinpäätöksen vastuovelasta	11,1 %	6,2 %	50,3 %	24,8 %	95,1 %	17,6 %	3,4 %	20,4 %	15,4 %	7,4 %
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Henki-Tapiola*	Manda-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	71,9 %	79,0 %	–	100,0 %	–	71,6 %	84,3 %	53,6 %	31,8 %	63,4 %
3,50 %	20,5 %	14,1 %	18,2 %	–	–	16,3 %	12,3 %	27,9 %	46,3 %	21,3 %
2,50 %	7,5 %	6,9 %	57,4 %	–	–	6,1 %	2,7 %	1,5 %	21,7 %	15,2 %
1,50 %	–	–	0,0 %	–	–	6,0 %	–	–	0,1 %	–
1,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,2 %
0,00 %	–	–	24,3 %	–	–	–	0,7 %	17,0 %	–	–
Osuus tilinpäätöksen vastuovelasta	37,5 %	45,3 %	3,8 %	56,1 %	–	33,5 %	16,5 %	6,8 %	12,5 %	28,8 %
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Henki-Tapiola*	Manda-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,25 %	–	–	–	–	–	47,4 %	22,7 %	–	–	–
3,60 %	–	–	–	–	–	–	–	81,8 %	–	–
3,50 %	99,5 %	99,0 %	–	100,0 %	–	42,4 %	73,6 %	4,2 %	94,5 %	98,1 %
2,50 %	0,2 %	1,0 %	–	–	–	5,4 %	1,6 %	0,1 %	5,2 %	–
2,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1,9 %
1,50 %	–	–	–	–	–	4,8 %	–	–	0,3 %	–
1,00 %	0,2 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–
0,00 %	–	–	100,0 %	–	–	–	2,1 %	13,9 %	–	–
Osuus tilinpäätöksen vastuovelasta	5,7 %	25,0 %	0,2 %	19,0 %	–	17,1 %	31,1 %	0,8 %	15,7 %	21,7 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

9 (24)

Taulukko 3.4 Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2012

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Henki-Tapiola*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	7,65 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	–	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	3,00 %	2,50 %	–	–	3,70 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	3,10 %
1,50 %	–	–	1,75 %	–	–	3,70 %	–	–	2,00 %	3,08 %
0,00 %	–	–	1,75 %	–	–	–	2,50 %	1,80 %	–	–
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Henki-Tapiola*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	6,54 %	–	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	–	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,55 %
2,50 %	2,50 %	3,50 %	2,50 %	–	–	3,50 %	3,00 %	2,50 %	3,00 %	3,50 %
1,50 %	–	–	2,25 %	–	–	4,10 %	–	–	3,00 %	–
1,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3,40 %
0,00 %	–	–	2,25 %	–	–	–	3,00 %	2,80 %	–	–
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Henki-Tapiola*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,25 %	–	–	–	–	–	4,25 %	4,35 %	–	–	–
3,60 %	–	–	–	–	–	–	–	3,60 %	–	–
3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	4,00 %	–	3,60 %	3,60 %	3,50 %	3,50 %	3,55 %
2,50 %	2,50 %	3,50 %	–	–	–	4,00 %	3,60 %	2,50 %	3,00 %	–
2,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3,50 %
1,50 %	–	–	–	–	–	4,00 %	–	–	3,00 %	–
1,00 %	2,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–
0,00 %	–	–	2,25 %	–	–	–	3,60 %	2,80 %	–	–

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

10 (24)

4 Lisätujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen

4.1 Yleistä

Seuraavassa vertaillaan ja analysoidaan vakuutusyhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisätujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä siitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet.

Osin Finanssivalvonnan aktiivisen puuttumisen takia ja ehkä myös kohtuusperiaateselvitysten läpinäkyvyyden takia yhtiöt ovat parantaneet kohtuusperiaateinformaatiotaan.

4.2 Tietojen löytyminen

Kun Finanssivalvonta julkaisi ensimmäiset omat kohtuusperiaateselvityksensä, useilla yhtiöillä oli puutteita tietojen löytymisessä. Nyt tilanne on parempi, mutta Finanssivalvonta joutui tätä selvitystä tehdessään puuttumaan siihen, että verkkosivujen uusinnan yhteydessä tiedot olivat poistuneet.

Arvioitaessa tilinpäätöksen yhteydessä esitettävän kohtuusperiaateinformaation riittävyttä voidaan ja tietyissä tilanteissa tulee ottaa huomioon se, kuka informaatiota tarvitsee. Jos esimerkiksi vakuutusyhtiö kuuluu konserniin eikä yhtiön oma tilinpäätös ole helposti saatavilla, tieto tulee löytyä julkaistavasta konsernin tilinpäätösinformaatiosta, jotta sijoittajat tosiasiallisesti saavat vaadittavan tiedon. Toisaalta jos osakeyhtiön osakkeenomistajina on vain saman konsernin yhtiöitä eikä näitä noteerata julkisesti, tilinpäätösinformaatio voi olla suppeampaa.

4.3 Lisäetutavoitteet

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelemistä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista asiakashyvityksistä. Vaikka kyseessä onkin vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemykseen tulevista asiakashyvityksistä. Yleensä säästövakuutuksiin käytetään viiden vuoden ja eläkevakuutuksiin kymmenen vuoden referenssituottoa.

Finanssivalvonta on korostanut, että lisäetutavoitteen tulee olla konkreettinen ja mitattavissa. Aluksi kaikkien yhtiöiden tavoitteet eivät täyttäneet näitä kriteerejä. Vuoden 2012 aikana kaikkien yhtiöiden lisäetutavoitteet täyttivät nämä kriteerit.

Konkreettisissa kokonaistuottotavoitteissa viitataan viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon tai 12 kuukauden euribor-korkoon (vrt. kuvio 3.2). Referenssikorko vaihtelee yhtiöittäin.

Seuraavassa on kopioitu lisäetutavoitteita kuvaava kohta eri henkivakuutusyhtiöiden verkkosivuilta:

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

11 (24)

Lisäetutavoitteet

Aktia Henkivakuutus	... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisäetuihin oikeutetuille vakuutuksille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkosidonnaisten eläkevakuutussäästöjen kokonaistuotto on suurempi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto, ja että korkosidonnaisten säästövakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kuin Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto.
Liv-Alandia	... strävar till att summan beräkningsröntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.
Duo	... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.
Suomi-yhtiö	Tavoitteena on jakaa vuosittain lisäetuna se määrä, jolla yhtiön olemassa oleva vakavaraisuuspääoma ylittää yhtiön operatiivisen toiminnan vaatiman vakavaraisuuden. ...
Henki-Tapiola	... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtionlainojen korkotason. Rahastoivassa riskivakuutuksessa tavoitteena on että reaalin kokonaiskorko on positiivinen.
Kaleva	... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti. ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti. ...
Mandatum Life	... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin Mandatum Lifen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä kohtuusperiaatteen piirissä olevien, säästövaroja sisältävien vakuutusten kesken kunakin vuonna hyvitystasoon, joka vastaa Saksan valtion liikkeellelaskemien 10-vuotisten valtiolainojen korkoa normaalissa markkinatilanteessa.
OP-Henkivakuutus	Tavoitteena on antaa vakuutussäästöille kokonaishyvitys, joka vastaa pitkällä aikavälillä vähintään matalariskisimpinä pidettävien korkosijoitusten korkotasoa. Tällä hetkellä kokonaishyvityksen tavoitteena on säästöhenkivakuutuksilla ja kapitalisaatiosopimuksilla 12 kuukauden euribor-koron, yksilöllisillä eläkevakuutuksilla ja maksuperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 5 vuoden sekä etuusperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen korkotasoa.
Henki-Fennia	... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

12 (24)

Jos referenssituothona käytetään joukkovelkakirjojen tuotto- ja referenssituotto voi heilahdella vuosittain huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisäetutavoitteen toteutuman arvioinnissa (kohta 4.8) tämä on syytä ottaa huomioon.

Laissa puhutaan tavoitteista, joten lain sanamuodon mukaan yhtiö voi olla saavuttamatta tavoitteitaan. On lisäksi muistettava, että lisäedut eivät koskaan saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta. Lain tavoitteena on kuitenkin suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla perustelut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy muuttaa tavoitetta.

Yhtiöt ovat todenneet ylijäämän jakotavoitteista asiakkaille ja asiakkaiden kesken, että ne eivät sido yhtiötä ja ovat ilmaisseet asian verkkosivuillaan eri tavoin.

4.4 Jakotavoitteet

Vakuutusyhtiöt ovat useimmiten yrittäneet kuvata ylijäämän jakotavoitteitaan eri vakuutusten välillä.

Finanssivalvonta muistuttaa, että jakotavoitteissa tulisi kuvata vakuutusyhtiölain perustelujen mukaisesti myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken, mitä yhtiöt eivät ole tehneet.

Tavoitteistaan yhtiöt kertovat seuraavaa:

Jakotavoitteet	
Aktia Henkivakuutus	Yhtiön tavoitteena on tukea pitkäaikaista säästämistä ja yhtiö katsoo perustelluksi maksaa korkeampaa kokonaistuottoa eläkesäästämiselle kuin vastaavan laskuperustekoron omaaville säästövakuutuksille.
Liv-Alandia	Yhtiö ei ole määritellyt jakotavoitteita eri vakuutusten välille. Käytännössä kokonaishyvitykseen vaikuttaa laskuperustekorko.
Duo	... hallitus päättää vuosikoron ja lisäkoron vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekoron taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi vuosi- ja lisäkorossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.
Suomi-yhtiö	Jaettaessa erilaisille vakuutuksille lisäetuja otetaan huomioon Suomi-yhtiön vanhoille asiakkailleen ... antamat ehdolliset lupaukset ja muut ylijäämän määrään vaikuttaneet tekijät (vakuutus sopimuksen mukainen laskuperustekorko, kuolevuuskehitys yms.).
Henki-Tapiola	Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle. Edellä kollektiivisesti kaikille eläkevakuutuksille ja säästöhenkivakuutuksille määriteltyä kokonaistuottotavoitetta sovelletaan yksittäisiin vakuutus sopimuksiin ottamalla annettavia hyvityksiä määrittäessä huomioon yleinen korkotaso ja sen heilahtelun voimakkuus, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa, kunkin vakuutuksen laskuperustekorko, vakuutuksen hoitamisen kustannukset, vakuutuksesta liikekulujen kattamiseen menevät erät sekä yhtiön vakavaraisuus. Asiakashyvitysten tasossa otetaan vakuutuslajeittain huomioon tarve varautua tulevaisuudessa huomattavasti kohoaviin korvausmenoihin mm. kuolleisuudessa tapahtuvien muutosten takia. ... Eri tekijät vaikuttavat sopimuksille maksettavaan kokonaiskorkoon seuraavasti: matalampi laskuperustekoron taso tai korkeampi liikekulujen kattamiseksi menevän osuuden taso voi korottaa kokonaiskorkoa ja pitkäaikaisille sidotun säästämisen tuotteille, kuten esim. eläkevakuutuksille maksetaan korkeampaa kokonaiskorkoa kuin vapaasti takaisinostettavissa oleville vakuutuksille; kokonaiskorko voi joissakin sopimuksissa olla korkeinta sovellettavaa laskuperustekorkoa pienempi.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

13 (24)

Kaleva

... ottaen kohtuullisessa määrin huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan. ... Ylimääräisen lisäedun suuruus riippuu yhtiön vakavaraisuuden lisäksi kunakin vuonna vakuutuksessa olleista varoista sekä laskuperustekorosta, asiakashyvityksistä ja yhtiön pääomien tuotoista.

Mandatum Life

... hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekorona taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi lisäetutasossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.

Nordea Henkivakuutus

Riskivakuutusten osalta kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa. ... Vakuutusaika ja oikeus nostaa varoja ennen vakuutusso-
pimuksen päättymistä (takaisinostettavuus) vaikuttavat oikeuteen saada osuus mahdollisesti annettavista lisäeduista. Esimerkiksi eläkevakuutuksilla, joissa vakuutusaika on pitkä ja takaisinostot rajoitettuja, on lähtökohtaisesti oikeus suurempaan osuuteen mahdollisesti annettavista lisäeduista.

OP-Henkivakuutus

Koska laskuperustekorot (4,5 % – 1,5 %) vaihtelevat vakuutuskannoittain, yhtiö pyrkii myös siihen, että hyvitetty kokonaiskorko ei riippuisi laskuperustekorosta. Tavoitteena on myös, että pitkäaikaista ja sidottua säästämistä, kuten eläkevakuutuksia, hyvitetään enemmän kuin lyhytaikaista ja takaisinostolle alttiita vakuutussäästöjä. Riskivakuutuksissa ylijäämää voi muodostua, jos vakuutusmaksut ovat suuremmat kuin riskivakuutusten perusteella maksetut korvaukset ja niiden hoitoon tarvittavat liikekulut. Ylijäämän avulla voidaan seuraavana vuonna maksaa luvattua isompia korvauksia tai periä alennettuja vakuutusmaksuja.

Henki-Fennia

Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. ... Vakuutukselle hyvitetävän lisäkoron määrässä otetaan huomioon sopimuksen laskuperustekorona taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Alemman laskuperustekorona omaavien vakuutusten kokonaiskorko voi jäädä silloin alle korkeimman laskuperustekorona. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, alemman laskuperustekorona vakuutukset voivat saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin korkeamman laskuperustekorona vakuutukset. ... Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

14 (24)

4.5 Vakavaraisuuden vaikutus

Vakuutusyhtiölain mukaan lisäedut eivät saa vaarantaa vakuutusyhtiön vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä. Seuraavaan on koottu, mitä vakuutusyhtiöt kertovat vakavaraisuuden huomioon ottamisesta lisäetuja myönnettäessä.

Vakavaraisuuden vaikutus	
Aktia Henkivakuutus	Lisäksi yhtiön vakavaraisuuden on pysyttävä tasolla, joka mahdollistaa lisäetujen maksun asiakkaille sekä voitonjaon osakkeenomistajille. ... Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön mahdollisuuksia täyttää sille asetettuja vakavaraisuusvaatimuksia.
Liv-Alandia	Dessutom skall bolagets solvens hållas på en nivå som möjliggör utdelningen av kundgottgörelser och av vinster till aktieägarna.
Duo	... hallitus päättää vuosikoron ja lisäkoron vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa ... yhtiön vakavaraisuus.
Suomi-yhtiö	Tämä vakavaraisuusvaade määritellään siten, että se vastaa A-luottoluokituksen omaavan yhtiön vakavaraisuusvaadetta eli 99,9 prosentin todennäköisyydellä yhtiö on toimintakykyinen vuoden kuluttua. ... Lisäeduilla ei kuitenkaan missään tilanteessa vaaranneta viranomaisten asettamia vähimmäisvaatimuksia yhtiön vakavaraisuudelle.
Henki-Tapiola	Vakavaraisuustavoitteena on sellainen laadullinen ja määrällinen vakavaraisuus, että se ei rajoita lisäetuvoitteiden mukaisten lisäetujen maksamista asiakkaille.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa lain mukaan määräytyvien vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä...
Mandatum Life	... hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. ... yhtiön vakavaraisuus.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiön vakavaraisuustavoitteena on, että yhtiö selkeästi täyttää kulloinkin voimassaolevat vakavaraisuusvaatimukset kaikissa näköpiirissä olevissa markkinaolosuhteissa.
OP-Henkivakuutus	Yhtiön vakavaraisuus ja varautuminen ennakoitua suurempaan korvausmenoon voivat rajoittaa maksettavia asiakashyötyjä.
Henki-Fennia	Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajien asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin, kuin sijoitussuunnitelma edellyttää vuosittain määritellyn tuottotavoitteen saavuttamiseksi.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

15 (24)

4.6 Lisäetujen tason jatkuvuus

Vakuutusyhtiölain mukaan lisäetuja myönnettäessä tulee yleisesti ottaen pyrkiä jatkuvuuteen eli välttää suuria vuosittaisia muutoksia. Seuraavaan on koottuna, mitä vakuutusyhtiöt kertovat lisäetujen jatkuvuudesta. Niistä käy ilmi, että asiasta kerrotaan hyvin yleisesti ilman täsmällisempää kvantifiointia. Pitkän aikavälin tarkastelussa vuosittaisten vaihteluiden tulisi tasoittua muutenkin.

Lisäetujen tason jatkuvuus

Aktia Henkivakuutus	Vahvistettaessa lisäetujen tasoa yhtiö pyrkii jatkuvuuteen
Liv-Alandia	I fråga om de extra förmånernas nivå skall kontinuitet eftersträvas.
Duo	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen.
Suomi-yhtiö	Yhtiö pyrkii lain edellyttämällä tavalla jatkuvuuteen lisäetujen osalta, vaikkakin lisäedut tulevat jatkossa todennäköisesti heilahtelemaan selkeästi aiempaa enemmän.
Henki-Tapiola	Asiakashyvitysten tasossa pyritään vakauteen tasoittamalla sijoitustuottojen vaihtelua varaamalla hyvien sijoitustuottojen vuosina osa ylijäämästä myöhempinä vuosina jaettavaksi.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa ... lisäetujen tason jatkuvuutta.
Mandatum Life	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii myönnettyjen lisäetujen osalta myös niiden tason jatkuvuuteen asettamalla tavoitteen, että lisäetujen taso ei vuodesta toiseen merkittävästi muutu enempää kuin yhtiön vakavaraisuus ja yleinen markkinatilanne edellyttävät.
OP-Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii lisäetujen tasossa jatkuvuuteen.
Henki-Fennia	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntynyttä ylijäämää voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutettujen ryhmälle tulevina vuosina.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

16 (24)

4.7 Toteutumisen arviointi

Lisäksi vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään selvitys siitä, kuinka lisäetutavoitteet ovat toteutuneet, ja perustelut

sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu. Seuraavassa on lyhyt karkea yhteenveto verkkosivuilta löytyvästä informaatiosta. Julkaistu informaatio on pääosin edellisvuoden selvityksessä kootun mukaista.

Toteutumisen arviointi / säästö- ja eläkevakuutus

Aktia Henkivakuutus	Aktia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta tai vähintään ajanjaksolta, jolloin ko. vakuutuksia on myönnetty. Referenssituotona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.
Liv-Alandia	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituotona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.
Duo	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on esitetty erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle viideltä vuodelta. Lisäksi on esitetty erillinen arvio tavoitteiden toteutumisesta.
Suomi-yhtiö	Suomi-yhtiö on esittänyt lisäetupäätökset kahdeksalta vuodelta. Laskuperustekorko, lisäetu ja hyvitys on esitetty sekä perustelut asiakashyvityksille.
Henki-Tapiola	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu kymmenen vuoden ajalta vakuutuslajeittain. Referenssituotona on Euroopan Keskuspankin julkaisema euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi säästövakuutuksessa viidelle ja eläkevakuutuksessa kymmenelle vuodelle.
Kaleva	Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja 10 vuoden ajalta monipuolisesti sekä sijoitustoiminnan tuottoja ja kokonaisasiakashyvityksiä 20 vuoden ajalta. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvitys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvä lisäetu.
Mandatum Life	Mandatum Life on tallettanut kaikki selvityksensä viideltä vuodelta. Viimeisimmässä se on esittänyt joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja erikseen kahdelta vuodelta. Lisäksi hyvitykset on kuvattu monipuolisesti vuodesta 2000. Referenssituotona on valtion joukkovelkakirjalaina. Referenssituoton lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korot.
Nordea Henkivakuutus	Nordea on tallettanut kaikki selvityksensä viideltä vuodelta. Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole erikseen esitetty. Kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille 13 vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu Saksan valtion kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainoihin.
OP-Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Keskimääräinen kokonaistuotto on selvitetty laskuperustekoroittain. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu säästövakuutuksen osalta 12 kuukauden euribor-korkoon ja eläkevakuutuksessa Suomen valtion viiden vuoden valtionvelkakirjaan.
Henki-Fennia	Henki-Fennia on tallettanut kaikki selvityksensä kolmelta vuodelta. Henki-Fennia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Kaikki asiakashyvitykset on listattu laskuperustekoroittain vuodesta 2004 lähtien. Lisäksi yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain ja vertailut tuottoja 12 kuukauden euribor-korkoon ja Saksan valtion kymmenen vuoden valtionvelkakirjaan seitsemältä vuodelta sekä alan keskimääräisiin tuottoihin kuudelta vuodelta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

17 (24)

Taulukoista 3.2 ja 3.4 sekä kappaleesta 4 voi päätellä, miten yhtiöt ovat pysyneet antamissaan tavoitteissa.

Tilinpäätösinformaation laatu vaihteli yhtiöstä toiseen. Eräissä yhtiöissä tilinpäätösinformaatio on sama kuin verkkosivuilla.

Toteutumisen arviointi / riskihenkivakuutus

Jos puhtaille riskivakuutuksille annetaan lisäetuja, myös niiden etuudet tulisi selvittää. Seuraavassa on esitetty yhteenveto riskivakuutuksille annetuista lisäeduista:

Toteutumisen arviointi / riskihenkivakuutus	
Duo	Riskivakuutuksille myönnetty korvaussummien korotus on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Suomi-yhtiö	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Kaleva	Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä.
Mandatum Life	Selvityksessä on todettu, että riskivakuutukset ovat saaneet vakiintuneet vakuutussummien korotukset. Riskivakuutuksille maksetut korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä.
Nordea Henkivakuutus	Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä.
OP-Henkivakuutus	Selvityksessä on todettu, että riskivakuutukset ovat saaneet vakiintuneet vakuutussummien korotukset. Riskivakuutuksille maksetut korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä.
Henki-Fennia	Riskivakuutuksille maksetut korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

18 (24)

4.8 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituottojen.

Kuviossa 4.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, tässä vertailussa on käytetty samaa referenssituottoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituotosta. Kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Koska yksittäisten yhtiöiden suuruusjärjestyksestä on eräissä tapauksissa vaikea havaita kuvioista, yhtiöt on esitetty vuoden 2012 kokonaistuoton mukaisessa laskevassa järjestyksessä kaikkien tämän luvun kuvioiden seliteteksteissä.

Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuvioista 4.2 on havaittavissa. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät.

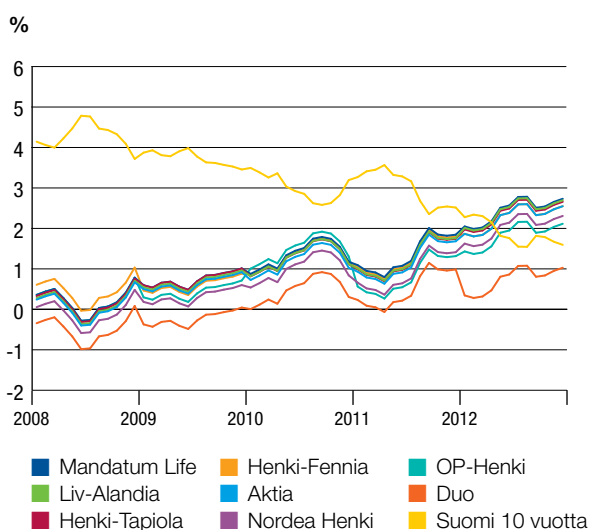
Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat vaihdelleet enemmän kuin eläkevakuutusten yhteydessä käytetyt 10 vuoden korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuvioista 4.3 havaitaan. Suomi-yhtiön ja Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumista tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaishyvityksen ja referenssituoton erotus on liikkunut nollian ympärillä ja sen yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2012.

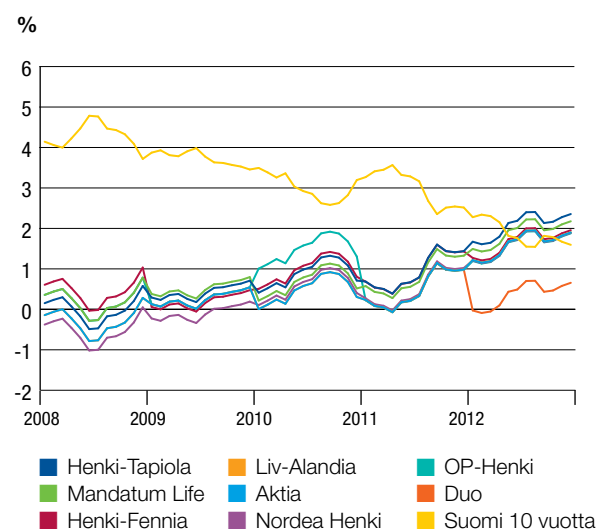
Yhtiöt eivät vuosina 2008 ja 2009 ole jakaneet osinkoja, Nordea jakoi vuonna 2010, Mandatum vuonna 2011, Aktia vuonna 2012 ja OP-Henkivakuutus vuosina 2010–2012. Osingonjakoa tulee kuitenkin aina tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, koska yhtiöt eivät ole jakaneet osinkoja vuosittain. Näin ollen toteamme, että kohtuusperiaatteet nähdäksemme toteutuivat myös osingonjaossa.

Kuvio 4.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Kuvio 4.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

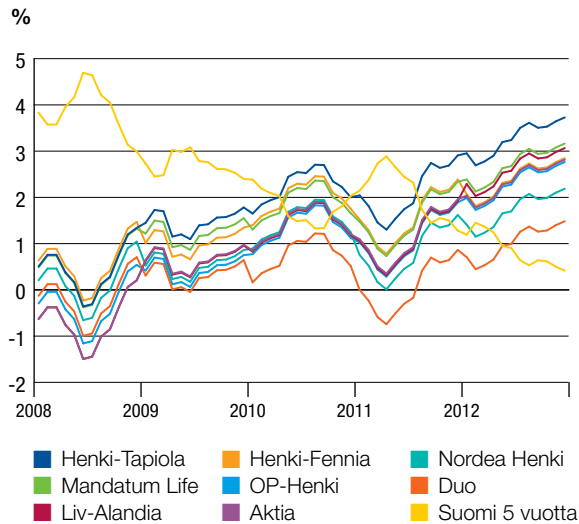

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

19 (24)

Kuvio 4.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken.

4.9 Yhteenveto lisäetujen jakamista koskevasta informaatiosta

Kuten edellä on todettu, verkkosivuilla julkaistun informaation laatu on parantunut ja lain tavoitteet ovat toteutuneet. Eräät selvitykset ovat erittäinkin hyviä. Sinä aikana, kun yhtiöillä on ollut velvollisuus julkaista kohtuusperiaateinformaatiota, Finanssivalvonta on useasti puuttanut informaation laatuun sekä yleisesti että antamalla palautetta yksittäisille yhtiöille havaitsemistaan puutteista.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

20 (24)

Liite 1

Lähdeluettelo

Finanssivalvonta, Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

Finanssivalvonta, Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

Finanssivalvonta, Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008 ja 2009

Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2/2012

Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2011

Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2/2011

Hallituksen esitys eduskunnalle suomalaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutuksenvälittäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta 330/1994

Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi vakuutusyhtiölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 13/2008

Järvelä Heli, Vakuutustalous, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2004

Jokela Teemu, Lammi Veera, Lohi Ilkka & Silvola Timo, Vapaaehtoinen henkilövakuutus, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009

Klumpes P., Morgan K., Solvency II versus IFRS: Cost of Capital Implications for Insurance Firms, ASTIN Colloquium 2008

Knupfer Samuli & Puttonen Vesa, Moderni rahoitus, WSOY, 2009

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Perus- ja vertailutietoa lainaturvavakuutuksista, 29.10.2009

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas, 1.7.2008

Vakuutussopimuslaki 543/1994

Vakuutusyhtiölaki 521/2008

Rantala Jukka & Pentikäinen Teivo: Vakuutusoppi, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

21 (24)

Liite 2

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt

Selvityksessä ovat mukana seuraavat suomalaiset henkivakuutusyhtiöt:

- Aktia Henkivakuutus Oy (Aktia Henkivakuutus)
- Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia (Liv-Alandia)
- Henkivakuutusosakeyhtiö Duo (Duo)
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi (Suomi-yhtiö)
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola (Henki-Tapiola)
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva (Kaleva)
- Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö (Mandatum Life)
- Nordea Henkivakuutus Suomi Oy (Nordea Henkivakuutus)
- OP-Henkivakuutus Oy (OP-Henkivakuutus)
- Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia (Henki-Fennia)

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

22 (24)

Liite 3

Kohtuusperiaate ja yhtiöiden lisäetujen jakaminen

1 Yleistä

Kohtuusperiaatteen toteutumiseen liittyy keskeisesti kolme käsitettä:

- turvaavuus
- periaate lisäetujen jakoperusteiden kohtuudesta
- jatkuvuus

Turvaavuusperiaatteen mukaisesti henkivakuutukset tulee hinnoitella turvaavasti siten, että vakuutuksen vakuutusmaksut ja sijoitustuotot riittävät odotettavissa oleviin sitoumuksiin. Näin syntyy ylijäämää, jonka jakamisen yleisistä periaatteista määrätään kohtuusperiaatteella. Koska henkivakuutusyhtiön tulos vaihtelee vuosittain eikä joinakin vuosina ylijäämää edes muodostu, jatkuvuusperiaatteen mukaisesti lisäetujen määrää tulee tasoittaa yli vuosien.

Seuraavassa selvitetään kutakin periaatetta lyhyesti tarkemmin.

2 Turvaavuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään: ”Henkivakuutusten vakuutusmaksun laskuperusteita laadittaessa on huolehdittava vakuutettujen etujen turvaamisesta siten, että vakuutusyhtiö selviytyy kaikista vakuutusten sille aiheuttamista sitoumuksista joutumatta käyttämään muita varoja kuin näiden vakuutusten vakuutusmaksuja ja niiden sijoittamisesta saatavia tuottoja tavalla, joka saattaisi vaarantaa ... vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä”.

Laskuperusteiden turvaavuusperiaatteeseen siis liittyy ajatus, että vakuutusmaksut määritetään turvaavasti. Maksuihin sisältyvän varmuuslisän takia laskuperusteet tuottavat todennäköisesti keskimäärin ylijäämää. Tätä ylijäämää palautetaan takaisin asiakkaille lisäetuina niissä vakuutuksissa, joissa asiakkailla on oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamaan ylijäämään.

Lisäksi vakuutusyhtiölain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa todetaan: ”Vakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vastuuvelan määräämiseksi. Vastuuvelan on aina oltava riittävä siten, että vakuutusyhtiö kohtuudella arvioiden

selviytyy vakuutussopimuksista aiheutuvista velvoitteistaan.” Vastuuvelan turvaavuusperiaatteen mukaisesti ylijäämää syntyy todennäköisesti koko sopimuksen ajan.

3 Periaate lisäetujen jakoperusteiden kohtuudesta

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 1 virkkeessä todetaan: ”Päätettäessä lisäetujen antamisesta vakuutuslille, joille on vakuutussopimuksessa annettu oikeus vakuutusten tuottaman ylijäämän perusteella mahdollisesti annettaviin lisäetuihin, on kohtuullisessa määrin otettava huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”

Periaate jakoperusteiden kohtuudesta koskee siis sellaisia vakuutuksia, joiden osalta vakuutussopimuksessa on sovittu oikeudesta ylijäämään. Oikeus ylijäämään on tavallisesti todettu vakuutuksen ehdoissa. Esimerkiksi sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin ei tyypillisesti kuulu oikeutta ylijäämään.

Ylijäämä jaetaan antamalla lisäetuja: Vakuutusten turvia voidaan korottaa tai maksuja alentaa. Vakuutussäästöjä voidaan myös kartuttaa asiakashyvityksin tai lisäkoroin, mikä useimmiten tarkoittaa myös riskiturvan korottumista.

Asiakashyvitykset voivat olla ehdottomia tai ehdollisia. Ehdolliset asiakashyvitykset voidaan jättää maksamatta esimerkiksi vakuutusyhtiön vakavaraisuuden ollessa uhatuna tai asiakkaan ostaessa vakuutuksen takaisin. Ehdolliset asiakashyvitykset voidaan myös myöhemmin muuttaa ehdottomiksi.

Kuten todettiin, kohtuutta on arvioitava toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken.

Esimerkiksi vakuutuksen suuruus ja laskuperustekorko vaikuttavat ylijäämän määrään, joten ne voivat vaikuttaa myös lisäetujen määrään. Lisäetujen määrään voi vaikuttaa myös ylijäämän muodostumistapa, kuten sopimuksen pituus ja mahdollisuus ostaa vakuutus takaisin. Eläkevakuutuksissa vakuutuksen takaisinostoa on rajoitettu.

Vertailtaessa eri laskuperustekorkoisia vakuutuksia vakuutusten kokonaistuotoissa ei välttämättä ole suuria eroja, koska korkeamman laskuperustekorron sisältämät vakuutukset saavat useimmiten pienempiä asiakashyvityksiä.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

23 (24)

Vakuutuksissa, joissa on muita korkeampi laskuperustekorkeus, vakuutusyhtiöllä on vastuuvälissä suurempi korkoriski, millä eräät yhtiöt perustelevat sitä, että näillä vakuutuksilla on asiakkaalle jopa alhaisempi kokonaistuotto.

Samoin vakuutusyhtiön hallituksen tulee määrittellä lisäetujen jakamisen tavoitteet. Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 3 momentissa todetaan: ”Vakuutusyhtiöllä on oltava hallituksen hyväksymät kirjalliset lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet, jotka vakuutusyhtiön on julkaistava internet-verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään.”

Säännöksen tarkoituksena on vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailun edistäminen. Vakuutusyhtiölain perustelujen mukaan vakuutuksenottajien lisäksi sijoittajilla ja vakuutusyhtiöiden omistajilla tulee olla selkeä ja oikea kuva vakuutusten tuottaman ylijäämän jakautumisesta eri intressiryhmien välillä.

Läpinäkyvyyttä korostaa vielä vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 3 momentin toinen virke: ”Vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava internet-verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessä selvitys siitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet ja perustelut sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu.”

4 Jatkuvusperiaate

Turvaavuusperiaatteesta huolimatta vakuutusyhtiön tulos voi olla myös alijäämäinen; vakuutusyhtiön riskiliikkeen tulos vaihtelee vuodesta toiseen ja sijoitustoiminta on syklistä.

Jatkuvusperiaate mainitaan vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 2 lauseessa: ”Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön ... vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä tai lisäetujen tason jatkuvuutta.”

Periaatteen mukaisesti hyvinä vuosina ei saa jakaa liikaa lisäetuja, jotta niitä voidaan jakaa huonoinakin vuosina. Toisaalta näin jakamatta jääneitä lisäetuja ei saa myöskään jakaa osinkoina.

Jatkuvusperiaate on tärkeä asiakkaalle. Asiakkaalle vakuutuksen myynnin yhteydessä annetaan kuva vakuutuksen tuotosta. Kyse on tuon lupauksen toteutumisesta.

Vakavaraisuusvaatimuksen täytyminen on vakuutusyhtiön kannalta kuitenkin ensisijainen. Milloinkaan lisäetujen jakamisella ei saa vaarantaa vakavaraisuusvaatimuksen täyttymistä. On myös asiakkaan kannalta tärkeää, että vakuutusyhtiö

pystyy jatkamaan toimintaansa ja maksamaan lupaamansa edut.

5 Lisäetun oikeudet vakuutukset ja tämän selvityksen laajuus

Kuten edellä todettiin, oikeudesta ylijäämään tulee erikseen sopia vakuutussopimuksessa.

Sijoitussidonnaiset vakuutukset eivät useimmiten ole ylijäämän jakoon osallisia, joten niitä ei esitetä erikseen. Sijoitussidonnaiset vakuutukset ovat kuitenkin mukana varsinaisen kohtuusperiaateselvityksen kohdan 3.3 mukaisessa koko yhtiön ylijäämän analyysissä.

Luvuissa on mukana myös muita tämän selvityksen ulkopuolelle jääviä vakuutuslajeja, kuten lähinnä kapitalisaatio-sopimukset sekä puhtaat ryhmähenkivakuutukset. Eräissä tapauksissa yhtiöt antavat lisäetuja korottamalla vakuutussummia tai laskemalla maksuja.

Samoin tuleva jälleenvakuutus on mukana koko yhtiön luvuissa.

6 Ylijäämän muodostuminen

Henkivakuutusyhtiön ylijäämä muodostuu kolmesta osasta:

- riskiylijäämästä
- kustannusylijäämästä
- korkoylijäämästä

Sama jako näkyy myös vakuutusmaksuissa, jotka sisältävät riski-, kustannus- ja korko-osat: laskuperusteen riskiperusteosassa kuvataan vakuutusriski, kuten kuolevuus ja työkyvyttömyys, kustannusosassa vakuutusmaksuihin ja säästöihin liittyvät kustannukset ja korkoperusteosassa laskuperustekorot.

Henkivakuutusyhtiön vuosittainen tulos muodostuu korko-, riski- ja kustannusliikkeen summana. Näissä komponenteissa on vuosittain havaittavissa merkittävää satunnaista heilahtelua. Jos sijoitustoiminnan tuotto ylittää laskuperustekorollisille vakuutuksille luvutun kiinteän laskuperustekoron ja mahdollisesti vuosittain vahvistettavan asiakashyvityksen, syntyy korkoylijäämää. Jos vakuutuksista aiheutuneet riskikorvaukset alittavat vakuutuksista perityt riskiveloitukset, syntyy riskiylijäämää. Jos yhtiön liikekulut ovat pienemmät

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2012

28.7.2014

24 (24)

kuin vakuutuksista perityt kuormitukset, syntyy kustannus-
alijäämää. Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa mahdollisia
ovat vain riski- ja kustannusyliäämää.

Toisaalta on mahdollista, että vakuutukset tuottavat myös
alijäämää. Vaikka vakuutusmaksu on asetettu myyntihetkellä
turvaavaksi, ylijäämää ei välttämättä silti synny. Vakuutusten
tuottaessa jatkuvasti alijäämää, vakuutusyhtiö voi muuttaa
vakuutusmaksun laskuperusteita uusien vakuutusten osalta.
Voimassa olevien vakuutusten osalta vakuutusmaksun
laskuperusteiden muuttaminen on mahdollista vain tietyissä
vakuutus sopimuslain mukaisissa tilanteissa. Vakuutusyhtiöl-
le jää vaihtoehdoksi kasvattaa alijäämää tuottavien vakuu-
tusten vastuuvalkaa.

Oman pääoman sijoitustuotot otetaan huomioon joko
pelkästään korkoliikkeen tuloksessa tai sitten lasketaan
korkoliikkeen tulos toisaalta ilman oman pääoman tuottoja ja
toisaalta oman pääoman tuottojen kanssa. Tässä selvityk-
sessä käytetään jälkimmäistä analysointitapaa.

Finanssivalvonta kerää vuosittain tietoa ylijäämän muodos-
tuksesta.

7 Ylijäämän käyttö

Kohtuusperiaate koskee nimenomaan ylijäämän käyttöä.
Osakeyhtiön tuottaessa voittoa ylijäämä jaetaan lisäetuina
asiakkaille tai varataan tuleviin lisäetuihin, jaetaan osinkoina
osakkeenomistajille ja osa menee veroihin. Keskinäisessä
yhtiössä osinkojen sijasta maksetaan takuupääoman korkoa
takuupääoman omistajille. Lisäksi yleensä osa voitosta
jätetään vahvistamaan yhtiön vakavaraisuutta. Tässä selvi-
tyksessä puhuttaessa osingoista tarkoitetaan myös takuu-
pääoman korkoa.

Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö on jaettu
myönnettyihin ehdottomiin ja ehdollisiin lisäetuihin ja asia-
kashyvityksiin, vastuuvalkamuutoksiin ja tasointuvastuun
muutokseen sekä muuhun käyttöön.

Finanssivalvonta kerää vuosittain tietoa myös ylijäämän
käytöstä.

Jotta vakuutusyhtiö voisi kohdella asiakkaita keskenään
oikeudenmukaisesti sen mukaan, mitkä vakuutukset tuotta-
vat yli- tai alijäämää, vakuutusyhtiön on kohtuusperiaatetta
soveltaessaan luokiteltava vakuutus sopimukset. Esimer-
kiksi vakuutukset, joissa on 4,5 %:n laskuperustekorko,

eivät useimmiten saa samanlaisia asiakashyvityksiä kuin
vakuutukset, joissa on 2,5 %:n laskuperustekorko. Vakuu-
tusten kokonaistuotossa ei välttämättä ole suuria eroja. Toki
4,5 %:n laskuperustekorkoiselle vakuutukselle on taattu
4,5 %:n tuotto.

Muitakin luokittelutekijöitä on käytössä. Esimerkiksi eläkeva-
kuutusten, joissa ei ole takaisinostomahdollisuutta, lisäedut
ovat usein suuremmat kuin lyhyempien säästövakuutusten
lisäedut.

Ylijäämän oikeudenmukainen allokointi sekä asiakkaiden
kesken että asiakkaiden ja vakuutusyhtiön omistajien kes-
ken voi olla haastava tehtävä.

Vakuutuksissa, joissa on korkeampi laskuperustekorko kuin
muissa, vakuutusyhtiöillä on vastuuvalkassa suurempi kor-
koriski. Rahoitusteoriassa on yleisesti oletettu, että tuotto ja
riski kulkevat käsi kädessä: mitä turvallisempi sijoituskohde
on, sitä pienempi tuotto-odotus sijoittajalla on, ja päinvas-
toin. Koska korkeaan perustekorkoon liittyy vakuutusyhtiön
kannalta korkeampi riski, eräät yhtiöt ovat jopa perustelleet,
että näillä vakuutuksilla tulisi olla alhaisempi kokonaistuotto.

Vakuutusosakeyhtiöillä voi olla myös erilaisia pääomitusstra-
tegioita, joissa pyritään optimoimaan pääoman tehokasta
käyttöä. Niistä tulisi selkeästi informoida asiakkaita.

